

He moet dit nu in de Tweede Kamer?

Nr.: 150

24 september 1976

Aan: De minister-president
Van: Mr. R.J. Hoekstra

20/12

Betreft: Directe verkiezingen Europees Parlement en
introdunctie van een bijzonder lidmaatschap
van Tweede en/of Eerste Kamer der Staten-Generaal.

Bovenvermeld onderwerp wordt besproken in een ambtelijke groep waaraan deelnemen Binnenlandse Zaken (Grondwetszaken), Buitenlandse Zaken en Algemene Zaken. Beoogd wordt op 1 oktober a.s. de ministerraad een besluit te laten nemen n.a.v. een schets van voor- en nadelen van een bijzonder lidmaatschap.

Voordelen o.a.:

1. Het noodzakelijk contact met de Nederlandse politiek en hun kiezers wordt niet verloren.
2. De tijd is nog te vroeg om de banden tussen Europees Parlement en Tweede Kamer abrupt door te snijden.
3. Zolang het Europees Parlement nog geen effectieve bevoegdheden heeft, is controle via de nationale parlementen als complement noodzakelijk/wenselijk. Een mandaat van 300.000 kiezers per gekozen weegt zwaar nationaal.
4. Status Europese Parlementariërs in Straatsburg wordt versterkt als ze nationaal ook iets te betekenen hebben.

Nadelen o.a.:

1. Bijzonder lidmaatschap van beide Kamers zou leiden tot ontregeling van het tweekamerstelsel. (Het statuut voor het Koninkrijk kent echter bijzondere gedelegeerden, die als zodanig optreden in Eerste en Tweede Kamer.)
2. Een deel van het werk in het nationale parlement zal worden gedaan door personen, die daarvoor niet zijn gekozen.
3. Door de hoge kiesdeler worden grote fracties in het nationale parlement onevenredig bevoordeeld: verstoring van evenredige vertegenwoordiging.
4. Een bijzonder lid zal vanwege het missen van stemrecht mogelijk een mindere waardering krijgen dan een gewoon lid. De kwaliteit van de afgevaardigde naar het Europees Parlement zou daardoor nadelig kunnen worden beïnvloed.

Voor een beoordeling is voorts van belang in hoeverre andere lidstaten zullen overgaan tot een vorm van lidmaatschap van het nationale parlement. Indien het merendeel dat wel zou doen, zal Nederland moeten bezien daartoe ook de mogelijkheden te scheppen met het oog op de status van de afgevaardigden in het Europese Parlement t.o.v. hun collega's aldaar.

Een ander punt van overweging is, dat volgens het thans voorliggende ontwerp-verdrag Patijneen volledig lidmaatschap van het nationale parlement niet mag worden uitgesloten. Dit betekent, dat bij invoering van de mogelijkheid van een bijzonder lidmaatschap sommige Europese afgevaardigden gewoon lid kunnen zijn en andere bijzonder lid. Een dergelijk verschil in status zou negatief kunnen uitvallen voor de bijzondere leden. Zij die stemrecht hebben tellen nu eenmaal meer mee, dan zij die dit recht missen.

Buitenlandse Zaken laat de voordelen van een bijzonder lidmaatschap zwaarder wegen dan de nadelen.

Binnenlandse Zaken laat de nadelen prevaleren.

Op Algemene Zaken zijn stromingen te onderscheiden, variërend van Merckelbach die voorstander is van een bijzonder lidmaatschap tot Kist, die het meest afwijzend staat ten opzichte van deze constructie.

Holtslag en ik zijn van mening dat een bijzonder lidmaatschap niet strikt noodzakelijk is. Ook zonder deze constructie zullen de Europese Parlementariërs genoodzaakt zijn contact te onderhouden met de nationale achterban, op straffe van niet-verlenging van hun mandaat.

Voorts zullen de 300.000 kiezers die achter de Euro-Parlementariër staat een zodanig gewicht geven binnen de partij, die hem kandidaat heeft gesteld, dat ook zonder een bijzonder lidmaatschap van het parlement zijn invloed daarbinnen tot gelding komt. Deelneming aan fractievergaderingen is niet uitgesloten. Op het Binnenhof kunnen verder voorzieningen voor hem worden getroffen.

Een gewoon lidmaatschap voor de Europese Parlementariërs blijft, zoals hiervoor al is gezegd, mogelijk.

Teneinde de uiteenlopende standpunten te overbruggen en om in de pas te kunnen blijven lopen met de omringende landen, heb ik in het overleg met BuZa en BiZa geopperd wat gedacht zou kunnen worden aan het mogelijk maken van het bijzonder lidmaatschap.

M.a.w. wel grondwetswijziging, echter niet strekkende tot onmiddellijke invoering van een bijzonder lidmaatschap, doch wel het scheppen van de mogelijkheid om deze constructie in te voeren naar bevind van zaken.

Bij de beoordeling van het bijzonder lidmaatschap dient tenslotte te worden bedacht, dat het slechts om een tijdelijk instituut gaat, nl. totdat een volwaardig Europees Parlement is gerealiseerd.

Wijziging van de Grondwet zou dan ook niet meer moeten inhouden dan opneming van een additioneel artikel.